

Nan Surat As Nan Chiyuycha Hebreo Nan Omona Ay Ammuwun

As nan nauy ay surat at maid nafukig mu ngachana nan nangisurat as na. Ngem nan nun-suratana at as nan usa ay grupon chi Judio winnu Hebreo ay nafiayag ay enmafurot kan Jesu Cristo. Ngem uray mu hiyasa, nan hanacha Hebreo at lay-chuncha ay chukkian nan pammaticha ya mun-fiangadcha as nan sikud ay pammaten chi Judio kiapú as nan cha omongoongor ay likiat ay chacha iliwliwas. Isunga nan kiapúna ay nun-surat nan nangisurat as na at ta papigsauna nan numnumcha as nan nangepanumnumana kan chicha as nan maepangkep as nan pannakafialin ya kalibfengan Jesus.

Nauycha nan turu ay amud ay naifiakia as na maepangkep kan Jesus: Omona, hi Jesus nan maid patingkiana ay Anak Apo Dios. Kiapú ta assena, hi Jesus at natortoray as solet mu nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy, nan angheles ya uray hi Moises.

Maekadwa, hi Jesus nan maid patingkiana ay kangatuwan ay pachi takú ay hiya nan tonga as nan tataku ya kan Apo Dios. Tay nan enatna at napatpateg as solet mu nan en-enat nan papachen chi Judio.

Maekatlu, hi Jesus nan nangiyali kan chitaku as nan fiarú ay turag babaen as nan natuyana as nan koros. Isunga nan turag Apo Dios ad pus-uy at

kaman aiw nan fiarú ay turag. Mu maepangkep as nan chiyuy turag ad pus-uy, kanayon ay masapor chi charan chi animar as maichaton ta mapakawan chi tatakú as nan fiasfiasorcha. Ngem as nan fiarú ay turag at kun namingsan yangkiay nan panagchaton, tay inchaton Jesus nan mismu ay fiyagna ta nan ngachana ay omafurot kan hiya at mafialin ay maesarakan ya munfialin as nal-intig as nan mangiilan Apo Dios.

Enpanumnum us nan nangisurat nan maepangkep as nan kenapigsan nan pammaten nan kaap-uwancha (kapitulu 11). Nan namnamaun nan nangisurat at turachun nan chiyuycha omaafurot chicha. As nan chiyuycha anongos ay kapitulu at tinukuna nan chiyuycha omaafurot ay iturturuycha ay mangnumnumnum as nan maepangkep kan Jesus, ya eta-uncha nan ngachana ay likiat ta achicha omachawwi kan Apo Dios, ngem kuncha at matakú ay mangun-unud as nan laychun Apo Dios.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Hi Jesus Nan Ustuustu Ay Kail-an Nan
Kaichayawan Apo Dios 1:1-3

Natortoray Hi Jesus Mu Nan Angheles 1:4-2:18

Natortoray Hi Jesus Mu Hi Moises 3:1-4:13

Hi Jesus Nan Kangatuwan Ay Pachi 4:14-7:28

Nan Turag Cristo Ya Nan Turag Apo Dios Ad Pus-uy 8:1-9:28

Nan Chaton Jesus Ya Nan Chaton Nan Papachi
10:3-9

Nan Kenaamud Nan Pammati 11:1-12:29

Nan Anongos Nan Surat 13:1-25

Hi Jesu Cristo Nan Nangepakaammu As Nan Kalen Apo Dios

¹ Ad pus-uy, infiakian Apo Dios nan laychuna as nan kaap-uan takú babaen as nan chiyuy-cha pomapadtu. Namen ongor ya tukutukún nan enatna ay nangifiakia as nan hana laychuna ay ifiakia.*

² Ngem as nan nauycha cha omanongos ay urkiw, nunkali hiya kan chitaku babaen as nan Anakna. Hiya nan nangepafiyangan Apo Dios henan lufong, ya pinilina us ay manawid as nan am-in ay ka-ichin.†

³ Nan kaichayawan Apo Dios at kaman sumilsili ay maila as nan Anakna, ya hiya nan ustuustu ay kail-an nan kenadios Apo Dios. Hiya us nan mangepaturturuy as nan kasasaad nan am-in ay ka-ichin babaen as nan mannakafialin ay kalina. Kuna pay penakawan nan tataku as nan fiasfi-atorcha, tenmikor hiya ad chaya as apét kan-nawan Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in.

Natortoray Nan Anak Apo Dios Mu Nan Angheles

⁴ Isunga nunfialinun Apo Dios nan Anak as natortoray mu nan angheles. Kaman us as nan enpangachan Apo Dios kan hiya at kaskasin machaychayaw mu nan ngachan nan angheles.

⁵ Tay maid poros anghel as nangifiag-an Apo Dios,

“He-a nan Anakku.

Ad wani, epailak ay ha-un nan Amam.”‡

---

* **1:1** Deut. 18:18-22 † **1:2** Ara. 2:17-21; 1 Ped. 1:20; 2 Ped. 3:3; Jud. 1:18 ‡ **1:5** Sal. 2:7; 2 Sam 7:12-14; Ara. 13:33

Winnu,
 “Ha-untu nan Amana,
 ya hiyantu nan Anakku.”§

⁶ Ngem as nan kiayud mangifiaoran Apo Dios as nan panguru ay Anakna asna's luta, kenalina, “Chakayu ay anghesku, chayawunyu hiya.”*

⁷ Nan kenalen Apo Dios maepangkep as nan anghes at hiyana:

“Nan anghesku at nunfialinok chicha as kaman angin, ya nan chiyuycha munserserfi kan ha-un as kaman kumarkiarud ay apuy.”†

⁸ Ngem mu maepangkep as nan Anakna, kenalina, “He-a Apo Dios, nan muntorayam at maid pat-ingkiana, ya nan atum ay muntoray at nal-intig as solet.

⁹ Laylaychum chi kenalintig, ya kaiingormuy kenamangotettet. Isunga hi Apo Dios ay Diosmu at pinili chaká, ya kiapú as nan chayaw ay inchatna kan he-a, ong-ongor nan lagsakmu mu nan lagsak nan kakadwam.”‡

¹⁰ Kenalina pay,

“As nan laplapuna, he-a ay Apo nan namayang henan luta, ya he-a nan namayang as nan wacha ad chaya.§

---

§ **1:5** 1 Cro. 17:11-15; 2 Co. 6:18 * **1:6** Col. 1:16, 17; Rom. 8:29
 † **1:7** Sal. 104:4. Nan kali ay “angin” ya “espíritu” at munpachong nan laychuncha ay kanan as nan kali ay Griego. ‡ **1:9** Sal. 45:6-7. As nan tapina ay manuskritu at kanancha, “lanfulanfuna he-a as nan lanan nan lagsak. As nan iniili ay ukiali as nan Turag ad pus-uy, nan pananglanub as lana at epailanay lagsak.” § **1:10** Sal. 102: 25-27

- 11 Mamaidchantu am-in, ngem he-a at mawawachaka in-inkiana. Machunotchantu ay kaman as nan fiachu.
- 12 Makopekopchantu ay kaman as nan chaket ay maichusuy, ya masokatanchantu ay kaman as nan fiachu. Ngem he-a at achika poros munfiarfialiw, ya nan fiyagmu at achi poros munpatpatingkia.”*
- 13 Maid poros nangarkaliyan Apo Dios as nan uray usa as nan anghelesna, “Tomokorka as apét kannawanku inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu ay kaman chicha nan kiakiatinam.”†
- 14 Ngachancha ngata nan angheles? Chicha nan espiritu ay munserserfi kan Apo Dios, ya finaor Apo Dios ay mangfiachang as nan tatau ay mae-sarakantu.

2

Nan Omafurotan Nan Tatau As Nan Enpakaammon Jesus

¹ Kiapú ta natortoray nan Anak Apo Dios mu nan angheles, masapor kaskasin takú numnum-numun nan chiyuycha chinchinngor takú ta achi takú sumiyan as nan kenatit-iwa.

² Tay nan lintig Apo Dios ay enpakaammon nan anghelesna as nan kaap-uwan at naepaila ay tit-iwa, ya nan tatau ay nanglabsing as nan lintig ay ansa at enawatcha nan chusacha ay maiyunud as nan fiasorcha.*

---

* **1:12** Sal. 102:25-27; Pal. 20:11 † **1:13** Sal. 110:1; Mat. 22:44; Ara. 2:35; Heb. 10:13 * **2:2** Deut. 33:2; Ara. 7:38, 53; Gal. 3:19

³ Mu assessa nan enommat kan chicha, anan atun takú ay makalisintu as nan chusa mu enganuy takú nan assessa ay kenaamud nan kaesarakanan? Hi Apo Jesus ay mismu nan enmonona ay nangepakaammu as nan nauy ay kaesarakanan, ya nan chiyuycha nanngor kan hiya at chicha nan nangepaneknek kan chitaku ay tit-iwana.

⁴ Uray us hi Apo Dios at entapina nan pammaneknekna babaen as nan nangepail-ana as nan chiyuycha sinyar, nakaskaschaaw ya tukutukún ay milagro. Penaneknekana us babaen as nan chiyuycha kafiaelan ay enpaiwarasna as nan Espiritu Santo ay maiyunud as nan laychuna.

Nan Mangesarakan Kan Chitaku

⁵ Nan fiarú ay lufong ay chami ifiagfiakia at fiakun nan angheles nan penatoray Apo Dios, ngemkun at taku.

⁶ Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

“Apo Dios, anuyka payat cha munnumnumnum as maepangkep as taku, winnu adchi t'uymu payat aaywanan chicha ay kun larawa taku yangkiay?

⁷ Finayangmu chicha ta munfialincha as nababbaba mu nan angheles as nan henomaketan ay timpu. Penachayawam us chicha ay kaman as nan chayaw chi ari.

⁸ Enpaetoraymu pay kan chicha nan am-in ay kaichin.”†

---

† **2:8** Gen. 1:26-28; Sal. 8:4-6; 1 Co. 6:2-3; Pal. 22:3-5

Nan laychun ay kanan nan nangepatorayan Apo Dios as nan am-in ay wacha as nan tatakú at maid achi etorayantu chí taku. Ngem ad wani, maila ay achi cha etortorayan chí taku nan am-in ay ka-ichin.

⁹ Ngem kun natongpar nan nauy naepadtu babaen kan Jesus. Tay as nan hen-omaketan ay timpu, nunfialin hiya as nababbaba mu nan angheles as nan nunfialinana as taku. Enommat chí ta matuy hiya para as nan am-in ay tatakú babaen as nan grasyan Apo Dios. Ad wani, maila takú ay napachayawan hiya as solet kiapú as nan utúy ay inliwasna.

¹⁰ Hi Apo Dios nan namayang as nan am-in ay ka-ichin, ya nafiayang am-in ta maichayaw hiya. Isunga maifiakiay nan nauy planuna: Nunfialinuna hi Jesus as ustú ay mangepangu kan chitaku babaen as nan inliwasna ta ongor chí iyalina ay an-ak Apo Dios ay maetapi as nan kaichayawana. Tay hi Jesus nan mangetoróng kan chicha as nan kaesarakanan.

¹¹ Hi Jesus nan mangepasanto as nan tatakú babaen as nan nangaanana as nan fiasfiasorcha, ya nan tatakú ay chana pasantowun at us-usa nan Amacha am-in. Isunga achi mafiain hi Jesus ay mangali un ib-ana chicha.

¹² Tay kenalina kan Apo Dios,
 “Ifiakiaktu as nan ib-ak nan maepangkep kan he-a, ya as nan maam-amonganha, ekantaktu nan kanta ay pangchaychayaw kan he-a.”[‡]

¹³ Kanana us, “Muntalekaktu kan Apo Dios.”
 Tenoptopana, “Nauyak ya nan tatakú ay

[‡] 2:12 Sal. 22:22

kaman an-akku ay inchat Apo Dios kan ha-un.”§

¹⁴ Nan an-ak Apo Dios ay chana kanan asna at tatakucha ay wachay achorcha ay matuy. Kiapú ta assena, nunfialin hi Jesus as taku ay kaman kan chicha ta wachay atuna ay matuy. Enatna na ta babaen as nan matuyana at amisuna hi Satanas ay wachay pannakafialina ay mangetoróng as nan tatau as nan maid patingkiana ay utúy.*

¹⁵ Kiapú as nan enat Jesus, wenayawayaana nan am-in ay tatau ay kaman mafiabfiaor kiapú as nan ongor ay ugyatcha ay matuy. Tay nan tatau at umugyatcha as nan utúy as nan intiru ay fiyagcha.

¹⁶ Tay narawag ay fiakun nan anghes nan chana fiadfiadngan mu achi nan tatau ay naifilang as kiankianak Abraham.

¹⁷ Isunga masapor munfialin hiya as kaman kan chicha ay ib-ana as nan am-in ay panagfiyagcha ta munfialin hiya as manangsug-ang ya matalek ay kangatuwan ay pachi as nan munserfiyana kan Apo Dios. Hiyana nan naekaman ta pakawanun Apo Dios nan tatau as nan fiasfiasorcha.

¹⁸ Kiapú ta hiya ay mismu at nun-iliwas ya nachisting, mafialina ay fiadngan nan chiyuycha cha machischisting.

3

Natortoray Hi Jesus Mu Hi Moises

¹ Isunga chakayu ay ib-ak ay pinilen Apo Dios as tatakuna ya enayakiana ay maetapi kan hiya

§ 2:13 Isa. 8:17-18 * 2:14 Mar. 3:27

ad chaya, masapor nunumnumunyu hi Jesus. Tay mu maepangkep as nan pammati ay ipudnu takú, hiya nan finaor Apo Dios ya hiya nan kangatuwan ay pachi.

² Matalek hiya ay nanongtongpar kan Apo Dios ay nangchutok kan hiya ay kaman kan Moises ay matalek ay munserfi as nan am-in ay tataku as nan pamilyan Apo Dios.*

³ Ngem machaychayaw hi Jesus mu hi Moises ay kaman as nan kaichayawan nan nangkiaub as nan usa ay afong mu nan afong ay kinaubna.

⁴ Tay tunggal afong at wacha nan nangkiaub, ngem hi Apo Dios nan nangamma as nan am-in ay ka-ichin.

⁵ Manuwat, tay matalek hi Moises ay mafiab-fiaor as nan am-in ay kakadwa as nan pamilyan Apo Dios, ya infiakiana nan epakaammon Apo Dios as tapen chi urkiw.

⁶ Ngem hi Cristo at hiya nan matalek ay Anak Apo Dios ay mangelongnongnong as nan pamilyan Apo Dios. Chitaku at maetapi takú as nan pamilyan Apo Dios mu naturud takú ay mangitururuy ay omafurot ya achi takú poros ekafiain nan namnama takú kan hiya.

Nan Mun-iblayan Para As Nan Tatakon Apo Dios

⁷ Isunga masapor afurotun takú nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios ay infiakian nan Espiritu Santo:

“Ad wani, mu chungrunyu nan kalen Apo Dios,

---

* 3:2 Num. 12:7

- ⁸ achiyu koma patangtangkenun nan numnumyu ay kaman as nan nangontraan nan kaapuwanyu kan Apo Dios as nan nanistingancha kan hiya henan disyerto.
- ⁹ Kenalen Apo Dios un hid-i nan nanistingan nan kaapuwanyu kan hiya,
uray mu inilacha nan nakaskaschaaw ay enenatna as opat puru ay tawwun.
- ¹⁰ Isunga finmungat hi Apo Dios kan chatud-i ay tatau, ya kanana un,
‘Kanayonak ay chukkian, ya ukialicha challu ay achi manongtongpar as nan filfilinku.’
- ¹¹ Kiapú as fungatna, ensapatana un,
‘Achektu poros epaskop chicha as nan munib-iblayan ay ensakianak.’”†
- ¹² Il-ilaunyu ay iib-ak ta maid koma kan chakayu nan mangnumnumnum as mangotettet ya achi omafurot kan Apo Dios. Chatosa ay ukiali nan kiapón nan mangchukkianana as nan matatau ay Dios.
- ¹³ Ngem kun at nan atunyu as nan kawad-an pay laing nan timpuyu ay makali un “Ad wani ay urkiw” at munpepennapigsa kayu as nan pammatiyu as kaurkiurkiw. Mu hiyasa nan atunyu, maid maar-allilaw kan chakayu as nan fiasor ay mangepatangken as numnumyu.
- ¹⁴ Tay makekadjadwa takú kan Cristo mu kaman takú pokpokkatan as nan pammati ay wacha kan chitaku as nan laplapuna inkiana as nan munpatingkiaan nan matatakuwan takú.

---

† **3:11** Exo. 17:1-7; Num. 14:1-13; Sal. 95:7-11

15 Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at kanana,

“Ad wani, mu chungrunyu nan kalen Apo Dios, masapor achiyu patangtangkenun nan numnumyu ay kaman as nan nangontraan nan kaap-uwanyu kan Apo Dios.”[‡]

16 Ngachancha nan nanngor as nan kalen Apo Dios ya nangontra kan hiya? Chicha met nan kaap-uan takú ay enpangon Moises as nan nak-akancha nunlapu ad Egipto.

17 Ngachancha nan finmungtan Apo Dios as opat puru ay tawwun? Ay fiakun challu nan chiyuycha finmasor ay natuy henan disyerto?

18 Ngachancha nan nangesapataan Apo Dios ay achinantu poros epaskop chicha henan ensakianana ay mun-ib-iblayan mu achi nan chiyuycha chaan enmafurot?

19 Isunga ammu takú ay chaancha nakaskop as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianan Apo Dios kiapú ta chaancha challu enmafurot kan hiya.

4

Nan Mun-ib-iblayan Ay Enkaren Apo Dios

¹ Isunga, kiapú ta kukutug pay laing nan enkaren Apo Dios ay sungkohan takuntu ay ensasakianana ay mun-ib-iblayan, masapor il-ilaun takú, anaka ya wachay achi makaskop kan chitaku.

² Tay chinngor takú met nan Ammay ay Chamag ay kaman as nan kaap-uan takú. Ngem as nan nanngorancha, maid infilangcha as ammay ay

---

[‡] 3:15 Sal. 95:7-11

naichat kan chicha, tay chaancha enafurot nan hana chamag.

³ Chitaku ngarud ay enmafurot nan makaskop hesa ay mun-ib-iblayan. Tay maepachong sa as nan nauy kenalen Apo Dios kan chicha ay achi omaafurot:

“Kiapú as fungatna, ensapatana un, ‘Ahektu poros epaskop chicha as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianak.’ ”

Kenalina na uray kun narpas na ay ensakiana nan mun-iblayan nuna as nan namayan-gana henan lufong.

⁴ Tay wacha pay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan maekapitu ay urkiw ay kanana, “Nun-iblay hi Apo Dios as nan maekapitu ay urkiw as nan nunlopasana ay namayang as nan am-in.”*

⁵ Kenalina kasin, “Ahektu poros epaskop chicha as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianak.”

⁶ Isunga nan chiyuycha enmon-ona ay nanngor as nan Ammay ay Chamag at chaancha nakaskop as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianan Apo Dios kiapú ta chaancha enmafurot. Ngem uray mu hiyasa, wachacha pay nan tapina ay laychun Apo Dios ay makaskop hid-i.

⁷ Kasin enkeddeng Apo Dios nan tukún ay timpu ta wachay chansan nan tatau ay sungkop, ya nan hana makali ay timpu at ad wani ay urkiw. As nan narpasan chi kaat ay tawwun, enpaisuratna nan nauy kan Ari David:

“Ad wani ay urkiw, mu chungrunyu nan kalen Apo Dios, achiyu koma patangtangkenun

---

* 4:4 Gen. 2:2

nan numnumyu.”

⁸ Tay mu tit-iwa ay hi Josue at enpanguna nan tatakú as nan mun-ib-iblayan ay enkaren Apo Dios, chaan koma infiagian Apo Dios as nan naawni nan maepangkep as nan tukún ay urkiw.

⁹ Isunga wacha pay laing nan mun-ib-iblayan ay ensasakianan Apo Dios para as nan tatakuna ay kaman as nan nun-iblayan Apo Dios as nan maekapitu ay urkiw.

¹⁰ Tay uray ngachana ay sungkop as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianan Apo Dios at mun-iblay as nan mismu ay chununa ay kaman as nan enat Apo Dios.

¹¹ Isunga epapati takú nan kafiaelan takú ay sungkop as nan hana ay mun-ib-iblayan ta maid koma kan chitaku nan manurad as nan kaap-
uwan takú ay chaan nakaskop kiapú as nan chaancha nangafurotan as nan infiagian Apo Dios.

¹² Tay nan kalen Apo Dios at matatakú ya man-nakafialin. Tadtachum mu nan katatachuman ay espada ay nun-oomam chi saetna ay makachuyok as nan kachuchur-uman ay parten nan achor. Assesa us ay makaskop nan kalen Apo Dios as nan kauunikian ay numnum chi taku, ya mafialina ay okomún nan naetatafun ay laychun ya pangkepna.

¹³ Maid nafiayang ay maetatafun kan Apo Dios. Kamancha am-in forfollachan as nan mangiilana, tay ammuna nan am-in ay maepangkep kan chicha, ya kan hiya nan masapor ay manongfi-
atan takuntu as nan am-in ay en-enat ya ninum-numnum takú.

Hi Jesus Nan Kangatuwan Ay Pachi Takú

¹⁴ Popomkat takú as nan pammati takú ay ipudnu takú as nan sangwanan nan tatakú, tay wacha challu nan Anak Apo Dios ay hi Jesus ay kangatuwan ay pachi takú ay nanguy henan mismu ay kawad-an Apo Dios ad chaya.

¹⁵ Nan kangatuwan ay pachi takú at fiakun hiya nan achi makafiael ay sumug-ang as nan munkap-kapuyan takú. Tay napachasana nan am-in ay karasen chi sulisug ay kaman kan chitaku, ngem hiya at chaan finmasor.

¹⁶ Isunga masapor naturud takú ay maesnop as nan sangwanan Apo Dios ay kurpuwan chi grasya ta maawat takú nan sug-ang ya nan grasya ay mangfiachang kan chitaku as nan timpu ay munsaporan takú.

5

¹ Nan tunggal kangatuwan ay pachen nan chiyuycha Judio at mapili as nan iib-ana ay tatakú ya machutokan ay mangerepresentar kan chicha as nan Apo. Nan hana ay machutokan at hiya nan mangichaton as nan chiyuycha animar ya nan chiyuycha ichat nan iib-ana ta mapakawancha as nan fiasfiasorcha.

² Kafiaelana ay manug-ang as nan chiyuycha finmasor ay achi nangammu ay kenomsawcha, tay uray hiya ay mismu at wacha us chi munkurangana.

³ Kiapú ta assessa hiya, masapor mun-ichaton kan Apo Dios para as nan mismu ay fiasfiasorna ya para us as nan fiasfiasor nan tatakú.

⁴ Mu maepangkep as nan nauy machayaw ay saad, maid mangchutok as achorna ay munfialin as kangatuwan ay pachi. Ngem kun at hi Apo Dios nan mangayag kan hiya ay kaman as nan enommat kan Aaron.

⁵ Mu maepangkep us kan Cristo, chaana chinutokan nan achorna as nan machayaw ay saad ay hiyasa nan nunfialinana as kangatuwan ay pachi. Ngem kun at hi Apo Dios nan nangchutok kan hiya. Tay kenalen Apo Dios kan hiya,

“He-a nan Anakku. Ad wani ay urkiw, ha-un nan Amam.”*

⁶ Wacha pay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

“Pachika in-inkiana ay kaman as nan kenapachen Melkisedec.”†

⁷ As nan kawad-an Jesus asna's luta, inpipigsana ya inyag-akorna ay nunkarkararag ya chinmawchawat kan Apo Dios ay makafiael ay mangesarakan kan hiya as nan utúy. Chinngor Apo Dios nan kararagna, tay nunpakumbaba hiya ay nangtongpar as nan laychun Apo Dios.

⁸ Uray mu hiya at Anak Apo Dios, sinuruna nan atun ay omafurot kan Apo Dios babaen as nan naparpaliwasanana.

⁹ Kiapú ta tenongparna ay ustuustu nan am-in ay enpakaman Amana, nunfialin hiya as kurpuwan chi maid patingkiana ay kaesarakanan nan am-in ay omafurot kan hiya,

---

* 5:5 Sal. 2:7 † 5:6 Gen. 14:17-20; Sal. 110:4; Heb. 7:1-10

¹⁰ tay chinutokan Apo Dios hiya as kangatuwan ay pachi ay kaman as nan kenapachen Melkisedec.

Nan Tukun As Nan Chiyuycha Mangenganuy As Pammaticha

¹¹ Ongor pay nan laychunmi ay ifiakia kan chakayu maepangkep as nan kenapachen cha Jesus kan Melkisedec, ngem nalikiat ay epakaawat kan chakayu, tay nunsidlay kenapadsokyu ay chumngor.

¹² Tay ad wani ay nafiayag at chi enmaafurotanyu, libfengna ay chakayu koma nan mangisursuru as nan iib-ayu. Ngem kunyu at met payat masapor chi mangisuru kan chakayu as nan enmon-ona ay sursuru maepangkep kan Apo Dios. Kaman kayu nunfialin as mutun ay manapor as kiatas ay achi makafiael ay mangan as natangken ay makan.

¹³ Am-in ay cha yangkiay munkiatkiatas at kaman pay laing mutun ay achi mangematon as ustu ya nalintig ay ukiali.

¹⁴ Ngem nan natangken ay makan ay kaman as nan naun-unig ay sursuru at para as nan naonngan ay tataku. Chicha nan inmingasa ay mangosar as nan numnumcha ay makafiael ay mangematon as ammay ya mangotettet.

6

¹ Isunga masapor taynan takú nan enmon-ona ay sursuru maepangkep kan Cristo, ya umuy takú as nan naun-unig ay sursuru ta maonngan takú as nan pammati takú. Achi takú itukiaturukia ay manuru as nan nauycha enmon-ona ay sursuru:

nan mangchukkianan as nan maid kotokna ay cha atuatun ya nan tit-iwa ay pammati kan Apo Dios,

² nan sursuru maepangkep as funyag, nan panangepatay as lima,* nan matakuan nan nunkatuy manipud as nan utúy, ya nan maid pat-ingkiana ay mun-okomán Apo Dios.

³ Umuy takú as nan naun-unig ay sursuru mu eparufus Apo Dios.

⁴ Tay nan chiyuycha nankug as pammatica kan Apo Dios at achicha poros mafialin ay maawis kasin ay munfiawi, tay nasilawan at nan numnumcha, ya napachasancha at nan inchat Apo Dios ya nan Espiritu Santo.

⁵ Napachasancha us nan kenaammay nan kalen Apo Dios ya naleknacha nan pannakafialin Apo Dios ay maepaila as tapen chi urkiw.

⁶ Mu chinukkiancha chaná am-in, achicha poros mafialin ay maawis kasin ay munfiawi, tay kamancha cha kasin elansa nan Anak Apo Dios as nan koros ya chacha pabpafianan hiya as nan sangwanan nan tataku.

⁷ Nan taku at maepachong as nan luta. Tay nan luta ay nauchauchanan ay mangepatufu as nan chiyuycha mura ay wachay kotokna as nan nakin luta at bendisyonan Apo Dios.

⁸ Ngem nan luta ay tumufuwan nan sufet ya tapina pay ay nunkapakiatan ay lukiam at maid kotkotokna. Mu hiyasa, kiayud maituchor, ya as nan anongos at mapuorantu.

⁹ Ngem uray mu hiyana nan ifiakiami kan chakayu ay laylaychunmi ay iib-a, maid

---

* 6:2 Gen. 48:14; Ara. 6:6; 8:17; 19:6

munchanakianmi maepangkep kan chakayu, tay ammumi ngamin ay ammay nan kasasaadyu maepangkep as nan kaesarananyu.

¹⁰ Nalintig challu hi Apo Dios. Achina liwliw-an nan ammay ay enkamkamanu ya nan layadyu kan hiya ay maila as nan namadfiadngananyu as nan iib-ayu ay omaafurot. Uray inkiana ad wani, iturturuyyu ay mamadfiachang kan chicha.

¹¹ Nan laraychunmi as solet at iturturuy ngarud nan tunggal usa kan chakayu ay mangepapati ay mangnamnama as nan matongparan nan enkaren Apo Dios inkiana as nan munfiangchan Cristo.

¹² Nan achimi laraychun at nan pomadsokanyu. Ngem kunyu at turachun nan tataku ay kiapú as nan pammati ya anoscha at tawichunchantu nan enkaren Apo Dios.

Nan Enkaren Apo Dios

¹³ Masapor numnumunyu nan nun-ekariyan Apo Dios kan Abraham. Kiapú ta maid nangatngatu mu hiya as uyna munsapataan, nunsapata hiya as nan mismu ay achorna.

¹⁴ Kenalina kan Abraham, “Siguradu ay bendisyonak he-a, ya paongoroktu nan chiyuycha kianakmu.”[†]

¹⁵ Kiapú ta enan-anosan Abraham ay nunsusuud, naawatna nan enkaren Apo Dios kan hiya.[‡]

¹⁶ Mu laychun nan taku ay epakaammu as nan iib-ana ay tit-iwa nan infiagfiakiana, munsapata

---

[†] **6:14** Gen. 22:16-17   [‡] **6:15** Gen. 12:1-4; 21:5; 25:26

as nan nangatngatu mu hiya. Tay mu hiyasa nan atuna, muningtingkia nan am-in ay sososekcha.

¹⁷ Kun pay hi Apo Dios, narawag ay enpailana as nan chiyuycha manawid as nan enkarina ay achina poros fiarfialiwan nan pangkepna. Isunga entapina nan sapatana as nan enkarina.

¹⁸ Achi poros mafiarfialiwan nan nauycha chuwa: nan enkaren Apo Dios ya nan ensapatana, tay achi poros mafialin ay munkutum hi Apo Dios. Isunga chitaku ay kaman naekasiw ay lenmayaw ay umuy kan Apo Dios at mafialin ay kaskasin takú popomkat as nan namnama ay naichat kan chitaku.

¹⁹ Nan nauy namnama takú ay kaman as nan mangepapakud as nan papor at hiyasa nan mangepapigsa as nan pammati takú, tay siguradu ay matongpar. Kiapú as nan namnama takú, kaman takú at sinungkop henan mismu ay kawad-an Apo Dios ay kaman as nan sinungkopan nan kangatuwan ay pachi henan Kasasantowan ay Kuwartu ay linilingfian nan kurtina as Templo.

²⁰ Hid-i nan enmon-onaan Jesus mu chitaku ta hiya nan maketagtakiatfor kan Apo Dios para kan chitaku, tay hiya nan nunfialin as kangatuwan ay pachi in-inkiana ay kaman as nan kenapachen Melkisedec.

7

Nan Kenapachen Melkisedec

¹ Hi Melkisedec ay anna ad pus-uy at ari ad Salem ya pachen Apo Dios ay Kangatuwan. As nan cha munfiangchan cha Abraham ay nurpu as nan nakikufiatancha as nan nangamisancha

as nan chiyuycha ari, uy sinib-at Melkisedec, at benendisyonana hiya.

² As nan hiyachi, inchat Abraham kan Melkisedec nan pagkapuron nan am-in ay senamsamcha. Nan laychun ay kanan nan ngachan Melkisedec at “Aren chi Kenalintig,” ya nan laychuna pay ay kanan at “Aren chi Talna.” Tay nan laychun ay kanan nan Salem at talna.

³ Maid naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan chanakchakor winnu kaap-uwang Melkisedec. Maid us naisurat as maepangkep as nan naiyankana winnu natuyana. Tay hiya at kaman as nan Anak Apo Dios ay maid patingkian chi kenapachina.

⁴ Masapor numnumunyu nan kenangaton Melkisedec as solet. Tay uray chin Abraham ay machayaw ay apu takú ad pus-uy at inchatna kan Melkisedec nan pagkapuron nan am-in ay senamsamna.

⁵ Infilin nan Lintig ay nan chiyuycha kianak Levi ay munfialin as papachi at chicha nan mangara as nan pagkapuru ay murpu as nan iib-acha ay Judio, uray kun pachongcha chicha ay kianak Abraham.

⁶ Hi Melkisedec at fiakun kianak Levi, ngem enawatna nan pagkapuru kan Abraham. Nan usa pay at benendisyonana hi Abraham uray mu hi Abraham ay anna nan kawad-an nan chiyuycha karen Apo Dios.

⁷ Maid poros chuwachuwa ay nangatngatu challu nan bomendisyon mu nan mabendisyonan.

⁸ Kun pay nan papachi ay kianak Levi at

enawatcha nan pagkapuru ay nurpu as nan tatau ay matuytu. Ngem kun pay hi Melkisedec ay kutug ay matatau at enawatna nan pagkapuru ay hiyasa nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios.

⁹ Mafialin takú ay kanan un uray chin Levi ay nun-aw-awat as pagkapuru at naetapi kan Abraham ay nangichat as pagkapuru kan Melkisedec.

¹⁰ Tay uray mu chaan pay naiyanak hi Levi as nan nanib-atan Melkisedec kan Abraham, naifilang challu ay nawawacha hiya as nan achor Abraham, tay hi Abraham nan apuna as nan pidwa.

Nan Pachi Ay Nangatngatu Mu Hi Melkisedec

¹¹ Naichat nan lintig as nan chiyuycha Judio ay naifisar as nan kenapachen chi Levita ay achi makafiael ay mangepalintig as tatau. Isunga masapor takúy tukún ay pachi ay kaman as nan kenapachen Melkisedec, fiakun kaman as nan kenapachen Aaron ay kianak Levi.

¹² Tay as nan masoktanan nan kenapachi, masapor us masokatan nan lintig.

¹³ Nan Apo takú ay chami kankanan at chaan nurpu as nan kianak Levi ay napiliyan nan papachi ad pus-uy. Ngem kun at nurpu hiya as nan tukún ay kianak, ya maid poros nurpu as nan kianakna ay nunserfi as pachi as nan altar.

¹⁴ Naammuwan ay ustu ay nurpu hiya as nan kianak Juda, ya maid poros infiagfiakian Moises as maepangkep as nan papachi as nan hana ay kianak.*

---

* **7:14** Exo. 28:40-43; 29:9; Lev. 21,22; Num. 3-4

15 Narakraka takú pay ay maawatan ay nasokatan nan kenapachen Levi as nan enmaliyan nan tukún ay pachi ay kaman kan Melkisedec.

16 Nunfialin nan hana kaman kan Melkisedec as pachi ay chaana tenawid as nan kaap-uwana ay kaman as nan infilin nan lintig, ngem babaen as nan pannakafialin nan fiyagna ay maid pat-ingkiana.

17 Kanana as nan Kalen Apo Dios,
“Pachika in-inkiana ay kaman as nan kenapachen Melkisedec.”†

18 Isunga nakaan nan sikud ay filin, tay maid kafiaelana ay mangepangu as nan tataku ay umuy kan Apo Dios ya maid us kotokna.

19 Tay nan Lintig Moises at maid kafiaelana ay mangepalintig as nan tataku. Ngem ad wani, inchat Apo Dios nan am-am-ammay ay nam-nama babaen kan Apo Jesus ta mafialin takú ay maesnop kan Apo Dios.

20 Fiakun yangkiay nan am-am-ammay ay nam-nama takú, tay wacha us nan sapatana Apo Dios kan Jesus. Maid assid-i ay sapatana as nan chiyuy-cha kianak Levi ay nunpachi.

21 Ngem nunpachi hi Jesus babaen as nan sapatana Apo Dios ay kanana,
“Nan Apo at ensapatana, ya achi poros mafialin nan numnumna maepangkep as nan nauy:

‘Pachikantu in-inkiana.’ ”‡

22 Kiapú as nan nauy ay ensapatana Apo Dios, hi Jesus nan mangepasiguradu ay kaskasin omamay nan nauy turagna kan chitaku.

† 7:17 Sal. 110:4   ‡ 7:21 Sal. 110:4; Heb. 5:6; 7:17

²³ Nauy pay nan usa ay natkunan Jesus as nan papachi ay kianak Levi. Nan ongor ay papachi at chaan nunturturuy nan nunserserfiyancha, tay natuycha am-in.

²⁴ Ngem hi Jesus at matataku in-inkiana. Isunga munturturuy challu nan kenapachina in-inkiana.

²⁵ Isunga maid munkurangan chi mangesarakanana as nan tatau ay maesnop kan Apo Dios babaen kan hiya, tay matataku hiya in-inkiana ay cha maketagtakiatfor kan Apo Dios para kan chicha.

²⁶ Hi Jesus challu nan ustuustu ay kangatuwan ay pachi ay masapor takú. Nasantowan hiya, ya maid maepabpafiasor kan hiya winnu maid fiasfiasorna. Naisiyan hiya as nan chiyuycha fumafiasor ya napachayawan hiya mu nan am-in ay wacha ad chaya.

²⁷ Hiya at achi kaman as nan tapina ay kangatuwan ay papachi. Tay hiya at achi inurkiw ay masapor mun-ichaton omona as para as nan mismu ay fiasfiasorna, angkiay ya mun-ichaton para as nan fiasfiasor nan tatau. Namingpingsan nan enatna ay nangichaton as achorna kan Apo Dios.

²⁸ Maiyunud as nan Lintig Moises nan pannakachutok nan kangatuwan ay papachi ay wachay munkurangancha. Ngem maiyunud as nan sapatan Apo Dios ay enman-anongos ay enmali mu nan Lintig nan pannakachutok nan Anakna ay maid munkurangana in-inkiana as pachi.

8

*Hi Jesus Nan Kangatuwan Ay Pachi Takú
(2 Co. 3:7-11)*

¹ Nan laychunmi ay maawatanyu as nan chami ifiagfiakia at hiyana: Wacha at kan chitaku nan chiyuy kangatuwan ay pachi ay nangatokor as apét kannawan nan tronon Apo Dios ay Man-nakafialin ad chaya.

² Nan munserserfiyana as kangatuwan ay pachi at henan tit-iwa ay munchaychayawan kan Apo Dios ad chaya ay hi Apo Dios mismu nan nangamma. Fiakun as nan fiawi ay naamma as larat ay kun tatau nan nangamma nan munserserfiyana.

³ Nan tunggal kangatuwan ay pachi at nachutokan ay mangichaton as nan chiyuycha animar ya tapina ay ichaton nan tatau kan Apo Dios. Isunga nan nauy kangatuwan ay pachi takú at masapor us wachay ichatona kan Apo Dios.

⁴ Mu wacha hiya asna's luta at achi munpachi hiya, tay wachacha at nan nachutokan ay papachi ay mun-ichatchaton as nan infilin nan Lintig.

⁵ Nan panagserficha as papachi at kun yangkiay kapadpachong winnu aiw nan wacha ad chaya. Tay as nan kiayud mangiyammaan Moises as nan fiawi ay naamma as larat ay munchaychayawan-cha at infilin Apo Dios kan hiya nan nauy:

“Ilaum ay ustu ta nan am-in ay ammaam at kapadpachong nan enpailak kan he-a aschi's chuntug.”*

---

* **8:5** Exo. 25:9, 40; 26:30; 27:8

⁶ Ngem nan panagserfi ay enawat Jesus at nangatngatu as solet mu nan panagserfen nan sikud ay papachi. Kaman us as nan fiarú ay turag Apo Dios at nangatngatu mu nan enmona ay turagna ay inchatna kan Moises, kiapú ta hi Jesus nan nuntotong-an nan tatakú ya nan Dios, ya naiyunud us as nan kaskasin ammay ay enkarkaren Apo Dios.

⁷ Tay mu maid munkurangan nan sikud ay turag, achi koma masapor chi maesokat.

⁸ Ngem enpafiasor Apo Dios nan tatakuna as nan nangaliyana,

“Omalintu nan urkiw ay mangammaak as nan fiarú ay turagku as nan chiyuycha kianak Israel ya as nan chiyuycha kianak Juda.

⁹ Nan nauy turagku at achi kaman as nan inturagku as nan kaap-uwancha ad pus-uy as nan urkiw ay nangepanguruwak kan chicha ay nak-ak ad Egipto.

Chancha inturuy ay nangtongpar as nan hana inturagku kan chicha, isunga enganuyku chicha.

¹⁰ Nauy nan ituragkuntu as nan chiyuycha kianak Israel as tapen chi urkiw:

Ipuuykuntu nan chiyuycha lintigku as numnumcha, ya isuratkuntu chasa as nan pusucha ta achicha liwliw-an.

Figfikunchantu ay ha-un nan uycha Apo Dios, ya chichantu nan tatakok.

¹¹ Achichantu poros isuruwan nan iib-acha winnu ifiakia as nan kakailiyancha un, ‘Figfikunyu nan Apo.’

Tay nan am-in at ammuwaktu uray nan kaapuchan ay taku inkiana as nan kaamuchan.

¹² Tay pakawanoktu chicha as nan mangotetet ay en-enatcha, ya achektu poros kasin numnumnumun nan fiasfiasorcha.”†

¹³ As nan nangifiag-an Apo Dios as nan fiarú ay turag, infilangna as lukiak nan enmona, ya uray ngachana ay lumukiak ya machunot at kiayud mamaid.

9

Nan Nunchaychayawan Nan Tatakú Kan Apo Dios As Nan Fiawi Ay Naamma As Larat

¹ Nan chiyuy enmona ay turag Apo Dios as nan tatakuna at wachay filfilin maepangkep as nan ustu ay atun nan tatakú ay munchayaw kan Apo Dios. Wacha us nan enammaancha ay fiawi ay naamma as larat ay munchaychayawancha kan hiya asna's luta.*

² Nan nauy naammaan ay fiawi ay naamma as larat at chuwa nan kuwartuna. Nan omona ay kuwartu ay maskop at makali un Nasantowan ay Kuwartu. Hid-i nan naesakianaan nan maepatpatngan chi silaw ya nan lamesaan ay maepatpatngan nan tenapay ay naichatchaton kan Apo Dios.

³ Nakurtinaan nan sugpan nan omona ay kuwartu. Nakurtinaan us nan maekadwa ay kuwartu ay makali un Kasasantowan ay Kuwartu.

⁴ Hid-i nan kawad-an nan altar ay fialetok ay mamappuoran as insenso. Wacha us nan kasón ay napakpakan as fialetok ay makali un Kasón

---

† **8:12** Jer. 31:31-34   * **9:1** Exo. 25-27; Lev. 24:1-9

nan Turag. Nan naipuuay ad chur-um nan kasón at fianga ay fialetok ay naittuwan nan makan ay makali un mana, nan surkud Aaron ay senmaliping ya nan chuwa ay chapen-ay ay naisuratan nan filfilin Apo Dios.†

⁵ As nan oson nan kasón at wacha nan chuwa ay napaykan ay enang-anghel ay makali un kerubim ay mangepaila ay wacha hi Apo Dios hid-i. Nan chiyuycha payakcha ay nafifitlag at penapaingancha nan tangub nan kasón ay naiwarwarsiyan nan chara ta mapakawan nan tataku as nan fiasfiasorcha. Ngem fiakun challu ad wani nan mangepakaawatanni kan chatona am-in.

⁶ Hiyana nan enat chatud-i am-in ay naesakiana as nan munchaychayawancha, at inurkiw ay sungkop nan papachi as nan omona ay kuwarton nan fiawi ay naamma as larat ay mangekaman as nan chunucha.

⁷ Ngem nan maekadwa ay kuwartu at nan kangatuwan ay pachi yangkiay nan makaskop, ya kun yangkiay mamingsan as nan makatawwun. Achi poros makaskop mu maid chara as ichatona kan Apo Dios para as nan mismu ay fiasfiasorna ya fiasfiasor nan tataku ay chaan nangukurat ay finmasor.

⁸ Babaen kan tona, epakaammon nan Espiritu Santo ay chaan pay natkafian nan charan ta makaskop nan tataku as nan Kasasantowan ay Kuwartu mu kukutug pay laing nan omona ay kuwartu as nan fiawi ay naamma as larat.

⁹ As nan nauy omona ay kuwartu, wacha nan

---

† 9:4 Exo. 16:31-35; 30:1-10; Num. 17:8-10; Deut. 10:3-5

laychuna ay kanan ad wani ay timpu. Mu maepangkep as nan chiyuycha animar ya nan chiyuycha tapina ay naichaton kan Apo Dios, achicha poros mafialin ay charosan chi numnum nan munchaychayaw kan Apo Dios.

¹⁰ Tay am-in chaná ay chaton at maepangkep yangkiay as nan makan, maikop ya tukutukún ay atun ay manguras as achor. Masapor matongpar chaná ay lintig para as nan achor inkiana as nan timpu ay mangepafiaruwan Apo Dios as nan am-in.

Hi Cristo Nan Tonga As Nan Fiarú Ay Turag

¹¹ Ngem enmali at hi Cristo as kangatuwan ay pachi ay nangepaila as nan chiyuycha ammay ay bendisyon ay wacha at kan chitaku kiapú as nan fiarú ay turag. Nan munserserfiyana ad chaya at am-amud ya am-ammay mu nan Kasasantowan ay Kuwartu as nan fiawi ay naamma as larat, tay fiakun taku nan nangamma winnu asna's luta nan kawad-ana.

¹² Namingpingsan nan sinungkopan Cristo henan Kasasantowan ay Lukiar ay kawad-an Apo Dios ad chaya. Nan uyna inchaton kan Apo Dios at fiakun charan chi kianching ya urfun ay fiaka, ngem kuna at inchat nan mismu ay charana. Hiyana nan enatna ay nangesarakan kan chitaku in-inkiana.

¹³ Nan charan nan chiyuycha kianching winnu cha umurúg ay urfun ay laki ay fiaka, winnu chapor nan napuoran ay cha umurúg ay urfun ay fiái ay fiaka at naiwarsicha as nan tatakú ta macharosancha kasin, at mafialincha kasin ay munchayaw kan Apo Dios.

14 Mu nacharosancha babaen as nan charan chi animar, ay achi at paat kaskasin nan charan Cristo ay mangcharos kan chitaku? Babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo ay maid patingkiana, inchaton Cristo kan Apo Dios nan mismu ay achorna ay maid poros kurangna. Nan charana at mafialina ay charosan nan numnum takú as nan maid kotokna ay cha atuaton ay muntoróng as nan utúy ta mafialin takú ay munserfi kan Apo Dios ay matataku in-inkiana.

15 Isunga hi Cristo nan tonga‡ as nan fiarú ay turag ta nan chiyuycha enayakian Apo Dios at awatuncha nan maid patingkiana ay bendisyon ay enkaren Apo Dios. Maekaman na, tay natuy hi Cristo ay nangwayawaya kan chicha as nan fiasfiasor ay en-enatcha as nan timpon nan enmona ay turag.

16 Mu wachay anongos ay filin ay isurat nan taku maepangkep as kakudkudwaan chi kukuwana mu matuy, masapor mapaneknekan ay titiwa ay natuy hiya.

17 Tay maid kafiaelan nan naisurat ay anongos ay filfilin mu kukutug ay matataku nan nangamma. Mafialin yangkiay mu natuy at hiya.

18 Isunga uray nan enmona ay turag at achi matongpar sukúd wachay chara as mangepaneknek ay wachay natuy.

19 Tay kun pay narpas ay infiakian Moises as nan am-in ay tataku nan tunggal filin nan Lintig, enarana nan charan nan chiyuycha urfun ay fiaka ya kianching, at enkaslangna as nan chanum. Inkiarotna nan munchachara ay chotchot nan

---

‡ 9:15 Heb. 8:6.

karnero as nan pangan nan makali un hisupu, at entabnawna as nan nachanman ay chara. Hana at iwarsi as nan liblu ay naisuratan nan chiyuycha filfilin ya as nan am-in ay tatau.

²⁰ As nan chana mangiwarsiyan, kenalina, “Nan nauy ay chara nan mangepaneknek as nan turag ay infilin Apo Dios ay tongparunyu.”§

²¹ Assesa us ay wenarsiyana as chara nan fiawi ay naamma as larat ya nan am-in ay ka-ichin ay naosar as nan munchaychayawancha.

²² Tit-iwa ay maiyunud as nan Lintig, nan ki-ayud am-in ay ka-ichin at macharosancha babaen as nan chara, ya maid mapakawan ay tatau as nan fiasfiasorcha mu maid chara ay omayas.*

Nan Naichatonan Jesu Cristo Nan Kiapúna Ay Makaan Chi Fiasfiasor

²³ Isunga nan nauycha ay naturad as nan tit-iwa ay wacha ad chaya at masapor maurasancha babaen as nan panangichaton as animar kan Apo Dios. Ngem nan wacha ad chaya at masapor kaskasin ammay chi maichaton mu chatona.

²⁴ Tay nan sinungkopan Cristo at fiakun as nan Kasasantowan ay Lukiar ay enammaan chi tatau ay tinuradcha as nan tit-iwa ay wacha ad chaya. Nan sinungkopana at ad chaya ay mismu, ya ad wani hiya nan nunfialin as pannakaachor takú as nan sangwanan Apo Dios.

²⁵ Nan kangatuwan ay pachen chi Judio at tenawwun ay sungkop as nan Kasasantowan

---

§ 9:20 Exo. 24:7-8; Mar. 14:24; Luc. 22:20 * 9:22 Lev. 8:16-19; 16:14-16

ay Kuwartu ay mun-ichaton as charan chi animar. Ngem hi Cristo at chaana inpidwapidwa ay nangichaton as achorna.

²⁶ Tay mu assid-i ay tinuradna nan en-enat nan kangatuwan ay pachen chi Judio, namen ongor koma ay nun-iliwas hiya nunlapu as nan nafi-ayangan nan lufong. Ngem nan kenatit-iwana at namingpinsan nan enmaliyana asna's luta as nan nauy anongos ay timpu ta kaanuna nan fiasfi- asor chi tatakú babaen as nan nangichatonana as nan mismu ay achorna.

²⁷ Naituding nan taku ay matuy as mamingsan. Angkiay ya okomún Apo Dios.

²⁸ Kaman us kan Cristo at namingsan ay naichaton ta kaanuna nan fiasfiasor chi tatakú. As nan kasinantu maepail-an, fiakun fiasfiasor chi tatakú nan kiapúna, ngem omali ta uyna esarakan nan chiyuycha manglarayad ay maman-ud kan hiya.

10

¹ Nan Lintig Moises at kaman yangkiay aiw ay mangepaila as nan chiyuycha anam- ammay ay bendisyon ay omalintu, fiakun nan nauy nan mismu ay tit-iwa. Isunga uray kun tenawwun ay mapapchong nan chiyuycha chaton ay naichatchaton, achicha poros mafialin ay munfialinun nan tatakú as maid munkurangancha ay maesnop ay munchaychayaw kan Apo Dios.

² Tay mu nan chiyuycha nanaychayaw kan Apo Dios at tit-iwa ay nacharosancha as nan fiasfia- sorcha, inkinakcha at koma ay nun-ichatchaton,

tay maid nan mangisiw ay leknacha ay chicha at finmasorcha.

³ Ngem nan kenatit-iwana, nan nauycha ay chatchaton at tenawwun ay epanumnumna nan fiasfiasor nan tatau.

⁴ Tay nan charan nan laki ay fiaka ya kianching at achina poros mafialin ay kaanun chi fiasfiasor nan tatau.

⁵ Isunga as nan enmaliyan Cristo asna's luta, kenalina kan Apo Dios,
 “Achim laychun nan chiyuycha naparti ay animar ya tapina ay chaton.

Ngem kunmu at ensakiana nan achor chi taku para kan ha-un.

⁶ Chaanka nalaylaychan as nan chiyuycha animar ay napuppuoran
 ya nan chatchaton ay para as nan makaanan nan fiasfiasor.

⁷ Angkiay ya kenalek, ‘Apo Dios, nauyak ay mangedkaman as nan laychum ay kaman as nan naisurat as nan liblon nan Lintig maepangkep kan ha-un.’ ”*

⁸ Nan omona ay kenalen Cristo kan Apo Dios at hiyana: “Chaanmu lenayad winnu chaanka nalaylaychan as nan chatchaton ya nan chiyuycha inchat nan tatau kan he-a, winnu chiyuycha animar ay napuppuoran as nan altar ya nan chatchaton para as nan makaanan nan fiasfiasor.” Kenalina na uray mu naichaton chaná am-in ay maiyunud as nan Lintig.

⁹ Haat kanan Jesus, “Apo Dios, nauyak ay mangedkaman as nan laychum.” Nan nangaliyana

---

* **10:7** Sal. 40:6-8

as na at ta epailana ay menaidna nan kotok nan sikud ay chatchaton ta esokatna hi Jesus as chaton.

¹⁰ Kiapú ta enkaman Jesu Cristo nan hana ay laychun Apo Dios, nunfialinun chitaku as nasantowan ay tatakon Apo Dios babaen as nan namingpinsan ay nangichatonana as nan mismu ay achorna.

¹¹ Nan am-in ay papachen chi Judio at inurkiw ay masennokatcha ay mangedkaman as nan chunucha. Kanayoncha ay mun-ichaton as mapapchong ay karasen chi chaton ay maid poros kafiaelancha ay mangaan as fiasfiasor chi tatau.

¹² Ngem hi Cristo at namingpinsana inchaton nan us-usa ay chaton para as nan makaanan chi fiasfiasor. Haat tomokor hiya as apét kannawan Apo Dios.

¹³ Hid-i nan munsusuuchana ad wani inkiana maamis nan chiyuycha kafusorna ay kaman chicha nan kiakiatinana.

¹⁴ Tay babaen as nan us-usa ay chatona, nunfialinuna nan tatau ay penasantona as nan fiasfiasorcha as maid munkurangancha in-inkiana as nan sangwanan Apo Dios.

¹⁵ Paneknekan us nan Espiritu Santo kan chitaku ay tit-iwa chaná babaen as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

¹⁶ “Nauy nan ituragkuntu kan chicha as tapen chi urkiw:

Ipuuykuntu nan chiyuycha lintigku as pusucha ya isuratkuntu chasa as numnumcha ta achicha liwliw-an.”

¹⁷ Hana at tuptupan,

“Achektu kasin numnumnumun nan fiasfiasor-cha ya nan mangotettet ay en-enatcha.”†

18 Mu napakawan ngarud chatona, achi kis-an wachay kasin maichaton para as nan fiasfiasor.

Maesnop Takú Kan Apo Dios

19 Isunga chakayu ay iib-a, kiapú as nan charan Jesus ay enmayas as nan natuyana, masapor naturud takú ay maesnop as nan sangwanan Apo Dios ay maepachong as nan Kasasantowan ay Lukiar.

20 Tay babaen as nan natuyana ay maepachong as nan naraksetan nan kurtina ay somasali as nan sugpan, tenkafian Jesus para kan chitaku nan fiarú ay charan ay kaman matataku, tay nan charan ay ansa at hiya mismu.‡

21 Isunga kiapú ta wacha nan amud ay pachi takú ay mangelongnongnong as nan pamilyan Apo Dios,

22 masapor maesnop takú as nan sangwanan Apo Dios kiapú as nan ongor ay layad takú ya maid poros chuwachuwa takú as nan pammati takú. Tay nacharosán takú at as nan mangisiw ay numnum ay kaman takú nawarsiyan as nan charan Cristo, ya kaman us naurasan nan achor takú as nacharos ay chanum.

23 Masapor popomkat takú as nan namnama takú kan Apo Dios ay ipudnu takú as nan tataku, tay matalek hi Apo Dios ay mangtongpar as nan enkarina.

24 Numnumun takú koma nan atun takú ay munfifinnangun ay mangepaila as layad ya mangekaman as ammay ay cha atuaton.

---

† 10:17 Jer. 31:33-34   ‡ 10:20 Mar. 15:38

²⁵ Achi takú koma enganuy ay cha maamong ay munchayaw kan Apo Dios ay kaman as nan cha at-atun nan tapina. Ngem kun takú at koma munpepennapigsa as numnum, ya kaskasin takú pay atun sa kiapú ta maila takú ay cha maesnop nan urkiw ay kasin omaliyan nan Apo.

²⁶ Tay mu kurkuratun takú ay cha fumasfiasor karpasan nan nangammuwan takú as nan kenatit-iwa maepangkep kan Cristo, maid at kasin maichaton as mafialin ay mangaan as fiasfiasor.

²⁷ Maid at tukún as masmas-ud mu achi nan kauugyat ay mun-okomán Apo Dios ya nan kumilkilarok ay apuy ay mamuortu as nan am-in ay mangontra kan hiya.

²⁸ Nan taku ay manglabsing as nan Lintig Moises at maepapatuy ay achi poros masug-angan as nan muntistiguwan nan chuwa winnu turu ay mangepafiasor kan hiya. §

²⁹ Mu assesa nan chusan nan manglabsing as nan Lintig Moises, ay achi kaskasin kauugyat chi chusan nan taku ay mangelarayus kan Jesus ay Anak Apo Dios? Tay epailana ay ifilangna nan charan Jesus as maid kotokna, uray mu nan charana ay anna nan nangepaneknek as nan fiarú ay turag Apo Dios ya nangcharos as nan fiasfiasorna. Tit-iwa ay kaskasin kauugyat nan chusana, tay insurtuwuna nan Espiriton Apo Dios ay umichat as grasyana.

³⁰ Tay ammu takú met ay hi Apo Dios nan nangali,

---

§ 10:28 Deut. 17:2-7

“Ha-un nan wachay kalibfengana ay omes-ang.
Ha-untu nan omafus.”

Kenalina us, “Ha-untu nan mangokóm as nan
tatakok.”*

³¹ Kauugyat as solet ay machusa as nan mun-
okomán nan matataku ay Dios.

³² Numnumnyu nan enommat kan chakayu ad
kasin as nan nasisilawanan nan numnumyu. Tay
uray kun kayu nun-iliwas as solet at nun-eta-un
kayu.

³³ Wachacha nan timpu ay penabpafiainan ya
penarpalikiat chakayu as nan sangwanan nan on-
gor ay tatau. As nan tapina ay timpu at nakekad-
kadwa kayu as nan assesesay inliwascha.

³⁴ Sinug-anganyu ya finadnganyu us nan
chiyuycha fiarud. As nan namrosancha as kuk-
uwayu, naragsak kayu challu ay nangan-anos, tay
ammuyu ay wacha pay nan kaskasin ammay ya
maid patingkiana ay kenafiaknangyu.

³⁵ Isunga achiyu maichun nan talekyu kan Apo
Dios, tay ongortu nan gun-gunayu.

³⁶ Masapor mun-eta-un kayu ta maekamanyu
nan enkeddeng Apo Dios ya maawatyu nan enka-
rina.

³⁷ Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay kanana,

“As nan hen-omaketan yangkiay ay timpu at um-
chantu nan cha omali, ya achina taktakun
nan omaliyana.

³⁸ Nan chiyuycha nalintig ay tatakok at
matakucha babaen as nan pammaticha.

---

* **10:30** Deut. 32:35-36; Rom. 12:19

Ngem mu wachay munsanud ay muntalek kan ha-un, achiyak malaylaychan kan hiya.”†

³⁹ Ngem chitaku at achi takú maetapi as nan chiyuycha nunsanud as nan pammaticha ya maisiyan in-inkiana kan Apo Dios. Kun at nan maetapiyan takú at as nan chiyuycha wachay pammaticha ya naesarakan.

11

Nan Maunud Ay Pammati

¹ Ad wani ngarud, ngachana nan pammati? Hiyasa nan siguradu ay matongparantu nan cha takú namnamaun ya nan ustu ay ammu takú ay wacha tit-iwa nan achi takú maila.

² Kiapú ta wachay pammaten nan kaap-uwan takú ad pus-uy at nalaylaychan hi Apo Dios kan chicha.

³ Kiapú ta wachay pammati takú, maawatan takú ay nan lufong at nafiayang babaen as nan kalen Apo Dios. Isunga nan maila at naammaan ay nurpu as nan achi maila.*

⁴ Kiapú ta wachay pammaten Abel, nun-ichaton hiya kan Apo Dios as kaskasin ammay mu nan enat Cain. Kiapú us ta wachay pammatina at enpailan Apo Dios nan panang-aprobarna ay hiya at nalintig ay taku as nan nang-awatana as nan inchatona. Kiapú ta wachay pammaten Abel, uray natuy hiya ad pus-uy, kaman pay laing cha makekarkali kan chitaku ad wani.

⁵ Kiapú ta wachay pammaten Enoc, narab-et hiya ad chaya ta achina mapachasan nan utúy.

---

† **10:38** Hab. 2:3-4; Rom. 1:17; Gal. 3:11; Pal. 22:7   * **11:3** Gen. 1-2

Chaan nad-anan hiya asna's luta, tay enaran Apo Dios. Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un sakbay marab-et hi Enoc, penalay-layadna hi Apo Dios.

⁶ Nan maid pammatina at achina mafialin ay palaylaychun hi Apo Dios. Tay nan manglayad ay paat maesnop kan Apo Dios at masapor afurotuna ay wacha tit-iwa hi Apo Dios, ya afurotuna us ay gun-gunaana nan chiyuycha manganap kan hiya.

⁷ Kiapú ta wachay pammaten Noe, chinumngor hiya as nan infiakian Apo Dios maepangkep as nan ommat as tapen chí urkiw ay achi maila as nan hiyachi ay timpu. Enafurotna chi, ya nun-amma hiya as papor ta maesarakancha ay hinfiruy. Kiapú as nan nauy ay pammatina, infilang Apo Dios hiya as nalintig ay taku ay maiyunud as nan pammatina. Ngem kun pay nan tapina ay tataku at naokómcha ay nachusa.

⁸ Kiapú ta wachay pammaten Abraham, enmafurot as nan nangayakian Apo Dios kan hiya ay umuy henan lukiar ay enkaren Apo Dios ay ichatnantu kan hiya. Tenaynana nan mismu ay ilina uray achina ammu nan ay-ayana.

⁹ Kiapú ta wachay pammatina, nagyan as nan chiyuycha fiawi ay naamma as larat, ya kun kaman mangili henan lukiar ay anchi ay enkaren Apo Dios ay ichatnantu kan hiya. Assesa us nan en-enat Isaac ay anakna ya hi Jacob ay apuna ay chicha nan naifilang ay mang-awattu as nan enkaren Apo Dios.

¹⁰ Enat Abraham sa, tay namnamauna ay maki-ili henan maid patingkiana ay siyudad ay ple-

nanon ya enammaan Apo Dios.

¹¹ Kiapú ta wachay pammaten Sara ay asawan Abraham, nunsikug hiya uray narakay as solet, tay nuntalek hiya ay tongparun Apo Dios nan enkarina.†

¹² Uray mu hiyasa ay naifilang hi Abraham as kaman natuy kiapú as nan kenarakayna as solet, nurpu challu kan tona ay taku nan ongoongor ay kianak ay maepachong as nan kaongor chi taraw ad chaya ya maepachong as nan achi mafilang ay lakian henan olet nan fiayfiay.

¹³ Am-in chaná ay tatau at natuycha ay napigsa pay laing nan pammaticha uray mu chaancha enawat nan enkaren Apo Dios kan chicha. Uray mu hiyasa, kamancha challu inila nan ommatanantu as tapen chi urkiw, ya nunlaylayadcha. Isunga inpudnucha ay kuncha yangkiay kaili ay achi am-ammu ya tatau ay napelet ay munliklikud asna's luta.

¹⁴ Tay nan tatau ay mangifiagiakia as assessa at epailacha ay tit-iwa ay chacha an-anapun nan tukún ay lukiar ay kuwacha in-inkiana.

¹⁵ Mu nan chiyuy sikud ay lukiar ay tenay-nancha nan nunumnumuncha, wachay wayacha koma ay munfiangad.

¹⁶ Ngem fiakun chi nan chacha numnumnumun, tay nan laraychuncha ay umuyan at henan kaskasin ammay ay lukiar ad chaya. Isunga achi

---

† **11:11** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at kanana, “babaen as nan pammatina at inchat Apo Dios kan hiya nan kafiaelan ay mun-epotot uray narakay as solet hiya ya fiasig hi Sara ay asawana, tay nuntalek ay atun Apo Dios nan enkarina.”

mafiain hi Apo Dios ay maawakian as Dioscha, tay ensakianaana chicha as siyudad ad chaya.

17 Kiapú ta wachay pammaten Abraham, nakasakiana hiya ay mangichaton kan Isaac ay pototna as nan nanistingan Apo Dios kan hiya. Hi Abraham ay anna ay nang-awat as nan enkaren Apo Dios at nakasakiana ay mangichaton as nan us-usa ay anakna.‡

18 Nan enkaren Apo Dios kan Abraham at hiyana:

“Babaen kan Isaac at mawad-anka as kiankianakmu.”§

19 Tay nuntalek hi Abraham ay uray mu matuy hi Isaac, kafiaelan Apo Dios ay mangtaku kan hiya manipud as nan utúy. Isunga kaman enawat Abraham hi Isaac ay nurpu as nan utúy.

20 Kiapú ta wachay pammaten Isaac, benendisyonana nan chuwa ay an-akna ay cha Jacob kan Esau para as tapen chi urkiw.*

21 Assesa us ay kiapú ta wachay pammaten Jacob, as nan kiayudna matuyan, benendisyonana nan chuwa ay ap-una ay potot Jose. As nan nangekamanana's chi, penmapakud as nan surkudna ta achi matu-ug, ya nunchaychayaw kan Apo Dios.†

22 Kiapú us ta wachay pammaten Jose, as nan kiayudna matuyan, infiakiana nan mak-akantu nan chiyuycha kianak Israel ay nurpu ad Egipto, ya infilina ay masapor etakinchantu nan tong-orna ta ilufokcha henan ay-ayancha.‡

---

‡ 11:17 Rom. 9:7-9 § 11:18 Gen. 22:1-18 * 11:20 Gen. 27:27-29

† 11:21 Gen. 47:31; 48:1-20 ‡ 11:22 Gen. 50:24-25

²³ Kiapú ta wachay pammaten nan chanakchakor Moises, entafuncha hiya nunlapu as nan naiyankana inkiana as nan maekatlu ay furanuna, tay inilacha ay am-ammay hiya ay onga. Chaancha inmugyat as nan filin nan Faraon ay ari ad Egipto ay mapatuy nan chiyuycha kaiyan-anak ay lallaraki ay Judio. §

²⁴ Kiapú ta wachay pammaten Moises, as nan in-murukiana, achina laychun ay maifilang as anak nan nanarakon kan hiya ay fiarasang ay potot nan Faraon.*

²⁵ Kuna at lenayad ay nakiliglikiat as nan tatakon Apo Dios mu nan mangkiankianasana as nan hen-omaketan ay lagsak ay ichat chi fiasor.

²⁶ Infilangna ay un-unuyna ay parpaliwasan nan tatau hiya kiapú as nan pammatina as nan omaliyantu nan Cristo mu nan kuwauna nan kenafiaknang ad Egipto. Tay nan paatna nunum-numun at nan gun-guna ay maichat kan hiya as tapen chi urkiw.

²⁷ Kiapú ta wachay pammatina, nak-ak hiya ad Egipto ay chaan inmug-ugyat as nan fungat nan Faraon. Entata-una nan likiat, tay kamana iilaun hi Apo Dios ay achi maila.

²⁸ Kiapú us challu ta wachay pammatina, insuruna as nan chiyuycha kianak Israel nan masapor ay atuncha as nan omona ay fiasta ay makali un Munlausan sakbay ay nak-akcha ad Egipto. Infilina us kan chicha ay warsiyancha nan pan-tiwcha as charan chi karnero ta achi matuy nan

---

§ 11:23 Exo. 1:22 * 11:24 Exo. 2:10-12

papanguru ay lallaraki ay an-akcha as nan marosan nan pomatuy ay anghel.†

29 Kiapú ta wachay pammaten nan chiyuycha kianak Israel, nanarancha ay nanguy henan namag-anan ay luta ay hiyasa nan nunkudwa ay Munchachara ay Fiayfiay. Ngem kun pay penachas nan chiyuycha i-Egipto ay mangunud kan chicha, nurningcha am-in.‡

30 Kiapú ta wachay pammaten nan chiyuycha kianak Israel, naikur-ub nan nangatu ay tuping ay nangaarad henan siyudad ay Jerico as nan narpasancha ay nunmarcha ay nangliwus henan nauy ay siyudad as pitu ay urkiw.§

31 Kiapú ta wachay pammaten Rahab ay usa ay fiafiai ay mangepabpafiayad as achorna, chaan naetapi hiya ay napatuy as nan chiyuycha chaan enmafurot kan Apo Dios, tay menangilina ay ustun nan chiyuycha kianak Israel ay uy nangsisiim henan siyudad ay Jerico.*

32 Ay ituruyku pay ay mun-ukud? Achi met om-mat chi timpok ay mangukud as nan maepangkep kan cha Gideon, Barac, Samson, Jefte, David, Samuel ya nan chiyuycha pomapadtu.†

33 Kiapú ta wachay pammaticha, wachacha kan chicha nan nangafiak as nan nakikubkufiatancha henan tukutukún ay muntorayan. Wachacha nan tapina ay nalintig nan atuncha ay mun-okóm, ya wachacha nan nang-awat as nan enkaren Apo

---

† 11:28 Exo. 12 ‡ 11:29 Exo. 14:16-17 § 11:30 Jos. 6 * 11:31 Jos. 2:11-22; 6:22-25 † 11:32 Jos. 23:9-10; Ukom. 4:14-16; 7:22-25

Dios. Wachacha us nan tapina ay nangakúm as tapak nan chiyuycha layon.‡

³⁴ Nan tapina kan chicha at penauycha nan kumilkilarok ay apuy,§ ya nan tapina at naelayawancha nan mangpatuy koma kan chicha babaen as nan espada. Nan tapina at nakapuycha, ngem nunfialincha as mafikas. Nan tapina at nunfialincha as naraing ay makikufiat, ya enpalayawcha nan ongoongor ay kafusorcha ay sosorchachu.

³⁵ Wachacha us nan fianafiai ay nang-awat as nan chiyuycha natakú manipud as nan utúy ay iib-acha ay laylaychuncha.

Kiapú ta wachay pammaten nan tapina kan chicha, enachicha nan pannakawayawayacha. Kuncha at lenayad ay maparpaliwasan inkiana natuycha. Tay nan namnamauncha at nan kaskasin ammay ay fiyag ad chaya as nan matakúwancha manipud as nan utúy.*

³⁶ Nan tapina us at naot-otyokcha ya nasapsapletcha. Nan tapina at nakor-ongancho ay naifiarud.

³⁷ Wachacha us nan nalomlomtak inkiana natuycha, ya wachacha us nan narakiachi ay nakudwa nan achorcha. Natuycha nan tapina babaen as espada. Nan tapina us at kun lawá kopkop chi karnero ya kianching nan fiachucha. Pararu ay puglichá, naparpalikiatcha ya naparpaliwasancha.

³⁸ Nunliklikudcha henan chiyuycha disyerto ya henan chunchuntug ay cha omab-afong as nan

---

‡ 11:33 Dan. 6:1-27 § 11:34 Dan. 3:1-30 * 11:35 1 Ar. 17:19-24; 2 Ar. 4:18-37

liyang ya os-osok. Ngem nan kenatit-iwana at achi maekari nan tatau asna's luta ay makekadjadwa kan chicha.

³⁹ Nalaylaychan hi Apo Dios kan chatona ay tatau kiapú ta wachay pammaticha, ngem chaancha challu enawat nan enkaren Apo Dios kan chicha.

⁴⁰ Wacha nan kaskasin ammay ay plenaplanon Apo Dios para kan chitaku, tay achina tongparun nan enkarina kan chicha inkiana makekadjadwa takú kan chicha ta mun-us-usauna chitaku am-in ay mang-awat as nan enkaren Apo Dios, ya munfialinuna chitaku am-in as tatau ay maid munkurangana.

12

Hi Apo Dios Ay Ama Takú

¹ Isunga kiapú ta ongoongorcha nan nangepaneknek ad pus-uy ay nangarufong kan chitaku, esakiana takú koma nan achor takú ay kaman as nan cha makeab-abfiak as tennagtakian. Iwagkia takú koma nan am-in ay mangepapachagsun kan chitaku, kaskasin nan fiasfiasor ay naraka ay pomkat as nan achor takú. Epapasnek takú koma challu ay tomagtag ay makeab-abfiak as nan charan ay inchat Apo Dios ay umuyan takú.

² Nan kanayon koma ay cha takú numnumnummun at maepangkep kan Jesus, tay hi Jesus nan mangelapu ya mangepaommat as pammati takú ta maid munkurangana. Kiapú as nan lagsak ay namnamauna, enta-una nan inliwasna as nan

koros ay chaana penagpakian-anu nan naifiafiainana. Ad wani, nangatokor hiya as apét kanaanawan nan tronon Apo Dios.*

³ Nunumnumunyu hi Jesus ay nangeta-ta-un as nan nangonkontraan nan fumafiasor ay tataku kan hiya ta achi kayu machismaya ya omayu ay omafurot.†

⁴ Tay as nan chayu mangad-achiyán as fiasor, maid poros kan chakayu nan napatuy kiapú as pammatiyu.

⁵ Ay kunyu liniw-an nan kalen Apo Dios ay mangepapigsa as numnum ay infiakuan Apo Dios kan chakayu ay ifilangna as an-akna? Kenalina, “Anakku, masapor chumngorka ay ustú mu disiplinun chaká as nan Apo.

Masapor achika machismaya mu sengaran chaká.

⁶ Tay disiplinun nan Apo nan taku ay laylaychuna, ya chusauna nan tunggal usa ay ifilangna as anakna.”‡

⁷ Eta-unyu nan iliwasyu ay maepachong as nan idisiplinan nan usa ay ama as nan pototna, tay hiyana nan mangepaila ay ifilang chakayu kan Apo Dios as an-akna. Tay ay kun challu wachay anak as achi disiplinun nan amana?

⁸ Mu achi chakayu disiplinun kan Apo Dios ay kaman as nan mangdisiplinaana as nan am-in ay an-akna, laychuna ay kanan at bastardo kayu ay fiakun chakayu nan tit-iwa ay an-akna.

⁹ Kaman us as nan am-a takú asna's luta, chicha nan mangdisiplina kan chitaku, ya rispituwun

---

* 12:2 Filp. 2:5-11; Heb. 2:10 † 12:3 Gal. 6:9 ‡ 12:6 Prov. 3:11-12; Pal. 3:19

takú challu chicha. Isunga kaskasin takú koma munpaetoray kan Ama ad chaya ta mataku takú.

¹⁰ Tay nan am-a takú asna's luta at kaatna ay tawwun yangkiay nan mangdisiplinaancha kan chitaku ay maiyunud as nan ammuchu ay ustu. Ngem nan mangdisiplinaan Apo Dios kan chitaku at para as nan omammayan takú ta makelak-am takú as nan kenasantona.

¹¹ Tit-iwa ay achi poros omepalagsak nan maid-isiplina, kun at omepasaket as numnum. Ngem as nan marpasana, ammay nan munfianakiana as nan chiyuycha nadisiplinaan, tay maetorong as nan nalintig ay ukiali ya natalna ay numnum.

Nan Tukun

¹² Isunga chakayu ay kaman nabray chi takrayna ya nakapuy chi kung-una kiapú as nan likiatyu, papigsaunyu nan numnumyu.

¹³ Munturturuy kayu ay manaran as nan lutug ay charan ay maepachong as nan ustu ay pammati ta nan iib-ayu ay kaman napilud at achicha masopsop ay komapuy, ngem kuncha at pumigsa.

¹⁴ Epatiyu nan kafiaelanyu ay makekappia as nan am-in ay tatau ya unuchunyu nan nasantowan ay panagfiyag, tay mu fiakun assena, achiyu mafialin ay ilaun hi Apo Dios.

¹⁵ Il-ilaunyu ta maid mankug as nan grasyan Apo Dios, ya ta maid kan chakayu nan kaman as nan napaet ay mura ay tumufu. Tay mu wachay assena, lilifokuna ya alisana nan ongor ay tatau.

¹⁶ Il-ilaunyu us ta maid kan chakayu nan mangepappapas as assi ay lachok, ya maid achi nadosan ay kaman kan Esau ay achi poros

mangnumnum kan Apo Dios. Tay hi Esau ay anna at ensokatna as henkomakan nan tawidna as panguru ay anak. §

¹⁷ Ammuyu ay as nan naawni, as nan nanglaraychanana ay mang-awat as nan bendisyon ay epatawid amana, naachi at hiya. Uray kun nunpakkakaasi hiya ay cha mun-ag-akor, maid at atuna ay mamaliw as nan enatna.*

¹⁸ O, il-ilaun takú ta as nan lutug ay charan nan manaranan takú, tay nan maesnopan takú kan Apo Dios at achi kaman as nan en-enat nan kaap-uan takú. Tay chicha at naesnopcha henan chuntug ay Sinai ay kawad-an nan cha kumarkiarud ay apuy ay inilacha. Napachasancha us nan pararu ay ngongot ya nan mun-atifudfud ay puwak. †

¹⁹ Chinngorcha us hid-i nan tarampet ya nan kalen Apo Dios. As nan nanngorancha's chi ay kalen Apo Dios, nunpakkakaasicha ta achina ituruy ay munkali kan chicha.

²⁰ Tay achicha at maeta-un nan nauy infilina: “Uray usa ay animar ay manikchud henan chuntug at masapor malomtak inkiana matuy.”

²¹ Nunsidla ay kaugyat nan kail-ana. Isunga uray hi Moises at kenalina, “Munpayagpakiak as ugyatku.”

²² Ngem kun pay chitaku, enmali takú ay naesnop henan chuntug ay Sion ay hiyana nan Jerusalem ay wacha ad chaya. Enmali takú ay naesag-un henan siyudad nan matataku ay Dios

---

§ **12:16** Gen. 25:33-34 * **12:17** Gen. 27:30-40 † **12:18** Exo. 19:12-22; 20:18-21; Deut. 4:11-12; 5:22-27

ay kawad-an us nan kalifulifu ay anheles ay cha makelagragsak ay munchaychayaw kan hiya.

²³ Naetatapi takú as nan naaamong ay papan-guru ay an-ak Apo Dios ay naisurat at nan ngad-ngachancha ad chaya. O, makius-usa takú as nan espiriton nan nalintig ay tatau ad pus-uy ay nunfialinun Apo Dios as tatau ay maid munku-rangancha. Enmali takú us ay naesnop as nan Dios ay mangokómtu as nan am-in ay tatau

²⁴ ya kan Jesus ay tonga as nan fiarú ay turag. Nan charana ay naiwarsi ay manaros as nan tatau as nan fiasfiasorcha at kaskasin ammay nan laychuna ay epakaammu mu nan charan Abel ay chumawat as asang.‡

²⁵ Il-ilaunyu ta achiyu hinlurlurkun ay chumngor kan Apo Dios ay cha munkarkali. Tay mu chaan naelayawan nan kaap-uwan takú nan chusa as nan nangachiyancha as nan nangepakaammu as nan nasantowan ay chamag kan chicha asna's luta, anan atun takú pay ay lomayaw mu achi takú chumngor as nan chiyuy nurpu ad chaya.

²⁶ Tay inwawud Apo Dios nan luta as nan munkarkaliyana ad Sinai ad pus-uy. Ngem ad wani, wacha nan enkarina ay kanana: “Maming-san pay at iwawudku nan luta, ya fiakun nan luta yangkiay mu achi nan am-in ay wacha ad chaya.”§

²⁷ Nan laychun ay kanan nan nauy: “Maming-san pay at iwawudku nan luta,” at makaan chaná ay finayangna ay mafialin

---

‡ 12:24 Gen. 4:10 § 12:26 Exo. 19:18; Hag. 2:6; Pal. 16:17-21

ay maiwawud ta nan achi poros maiwawud yangkiay nan mayagyagtu.

²⁸ Isunga munyaman takú koma kan Apo Dios, tay maetapi takú henan muntorayan ay achi poros maiwawud. Munyaman ya munchayaw takú koma kan Apo Dios ay maiyunud as nan ustu ya mangepalaylayad kan hiya.

²⁹ Tay nan panangchusan Dios takú at kaman apuy ay mamuor as nan am-in.

13

Nan Atun Ay Mangepalaylayad Kan Apo Dios

¹ Iturturuyyu ay munlelennayad ay kaman henanag-i as nan pammati.

² Achiyu liw-an ay mangiliyun nan chiyuycha kaili ay achiyu am-ammu. Tay wachacha nan tapina ay nangekaman as na ay achicha ammu ay angheles payat nan menangilicha.*

³ Nunumnumunyu ay mangfiachang as nan chiyuycha naifiarud kiapú as nan pammaticha. O, fiadnganyu chicha ay kaman kayu naetatapi kan chicha ay naifiarud. Assena us nan atunyu as nan chiyuycha cha maparpaliwasan ay kaman kayu cha makiliwas kan chicha.

⁴ Epategyu koma am-in nan pannakeasawa, ya nan hen-asawa at muntennalekcha koma, tay chusaun Apo Dios nan umiwet ya nan mangepap-papas as assi ay lachok.

⁵ Achi kayu naakum as siping, ngem masapor mapnek kayu as nan wacha kan chakayu, tay kanan Apo Dios,

---

* **13:2** Gen. 18:1; 19:1

“Ahek poros taytaynan winnu engannganyu chakayu.”†

⁶ Isunga naturud takú ay mangali,

“Hi Apo Dios nan mamadfiachang kan ha-un, isunga achiyak umugyat.

Ay wachay mafialin ay ekaman chi taku kan ha-un?”‡

⁷ Numnumunyu kasin nan chiyuycha enmonona ay nangepangpanguru kan chakayu ay nangepakaammu kan chakayu as nan kalen Apo Dios. O, numnumunyu nan nuntongparan nan katakuwancha, ya turachunyu nan pammaticha.

⁸ Tay hi Jesu Cristo at achi poros munfiarfiali, ngem kun hihiya ad kasin, ad wani, ya in-inkiana.

⁹ Isunga achiyu poros eparufus nan tanuktukún ay fiakun tit-iwa ay sursuru ay maningiw kan chakayu. Tay ammay challu ay nan grasyan Apo Dios nan mangepapigsa as numnum takú, fiakun nan filfilin ay maepangkep as makan. Nan chiyuycha nanongtongpar kan chatud-i ay filfilin at chaancha poros nafiadngan.

¹⁰ Nan papachen chi Judio ay mangiturtury ay munserserfi henan munchaychayawan-cha ay maiyunud as nan Lintig Moises at maid kalibfengancha ay makelak-am as nan chiyuycha bendisyon takú ay nunfianakian nan naichatonan Cristo as nan koros.

¹¹ Iskop nan kangatuwan ay pachi nan charan nan chiyuycha animar as nan Kasasantowan ay Kuwartu ay mangichaton kan Apo Dios kiapú as nan fiasfiasor nan tatau. Ngem nan achor nan

---

† 13:5 Gen. 28:15; Deut. 31:6-8; Jos. 1:5-9   ‡ 13:6 Sal. 118:6

animar ay naparti at naiyuycha henan fiakun sakop nan inmiiliyancha ta mapuoran. §

¹² Isunga hi Jesus us at nun-iliwas ya natuy henan fiakun sakop nan siyudad ay Jerusalem ta pasantowuna nan tatau babaen as nan mismu ay charana.

¹³ Isunga maetapi takú koma kan Jesus henan fiakun sakop nan siyudad. Nan laychun tona ay kanan at taynan takú nan sursuron nan Judio ta makelak-am takú as nan napabpafiainana.

¹⁴ Tay fiakun challu asna's luta nan umiliyan takú in-inkiana, ngem kun takú at sasad-un nan siyudad ad chaya ay maepailantu as tapen chi urkiw.

¹⁵ Isunga babaen kan Jesus, nan kanayon koma ay ichaton takú kan Apo Dios at nan panangichay-chayaw takú ya nan panagyaman takú kan hiya. Chatona nan ustu ay chatchaton nan tit-iwa ay mangipudnu ay hi Jesus nan Apona.

¹⁶ Masapor achi takú liwliw-an ay mangedkaman as ammay ya mun-eennettan takú, tay chatona nan chatchaton ay mangepalaylayad kan Apo Dios.

¹⁷ Masapor tongparunyu nan ifilin nan chiyuycha mangepangpanguru kan chakayu ya munpaetoray kayu kan chicha. Tay ay-aywanancha chakayu as nan pammatiyu ya songfiatanchantu kan Apo Dios mu anan enatcha ay nangedkaman as chunucha. Tongparunyu tit-iwa nan ifilinchu ta maragsakancha ay mangedkaman as nan chunucha. Tay mu achiyu atun sa, ngumuyuscha, ya achi kayu mafiadngan.

---

§ 13:11 Lev. 16:27

18 Iturturuyyu ay mangekarkararag kan chakami, tay ammumi ay nacharos nan numnummi ya laychunmi ay nan ustun nan kanayon ay atunmi.

19 Epakpakaasek paat kan chakayu ay ekarkararakianak ta achi mafiayag nan mangepafiangchan Apo Dios kan ha-un kan chakayu.

Nan Anongos Ay Kararag

20-21 Sapay koma ta hi Apo Dios ay kurpuwan chi talna nan mangichat kan chakayu as amin ay ammay ay kasaporanyu ta tongparanyu nan laychuna. Sapay koma ta munfialinuna chitaku as tatakun ay mangepalaylayad kan hiya babaen kan Jesu Cristo. Kiapú ta mapnek hi Apo Dios as nan charan Jesus ay Apo takú ay nangepaneknek as nan fiarú ay turag ay maid pat-inkiana, tenakuna manipud as nan utúy hi Jesus ay amud ay mangay-aywan kan chitaku ay kaman karnerona. Machaychayaw koma hi Cristo in-inkiana. Amen.

Nan Anongos Ay Tukun

22 Epakpakaasek kan chakayu ay iib-a ay anosanyu ay chumngor as nan nauy tukunku ay mangepapigsa as numnumyu, tay akét yangkiay na ay suratku kan chakayu.

23 Laychok ay epakaammu kan chakayu ay nailufus at hi Timoteo ay ifia takú as pagfi-aruchan. Mu omali ay dagus hiya hena, makeali kan ha-un ay uy mangila kan chakayu.

²⁴ Pakomostaunyu nan am-in ay mangepang-panguru kan chakayu hesa ya nan am-in ay iib-ayu ay tatakon Apo Dios. Nan iib-a takú ay nurpu ad Italia at cha chakayu us pakomostaun.

²⁵ Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo Dios. Amen.

Nan kalen apo Dios (Nan fiarú ay turag) New Testament in Bontok, Eastern

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Eastern Bontok (Bontok, Eastern)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bontok, Eastern

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
1f1c8958-216d-51a9-a716-070579cb1c49